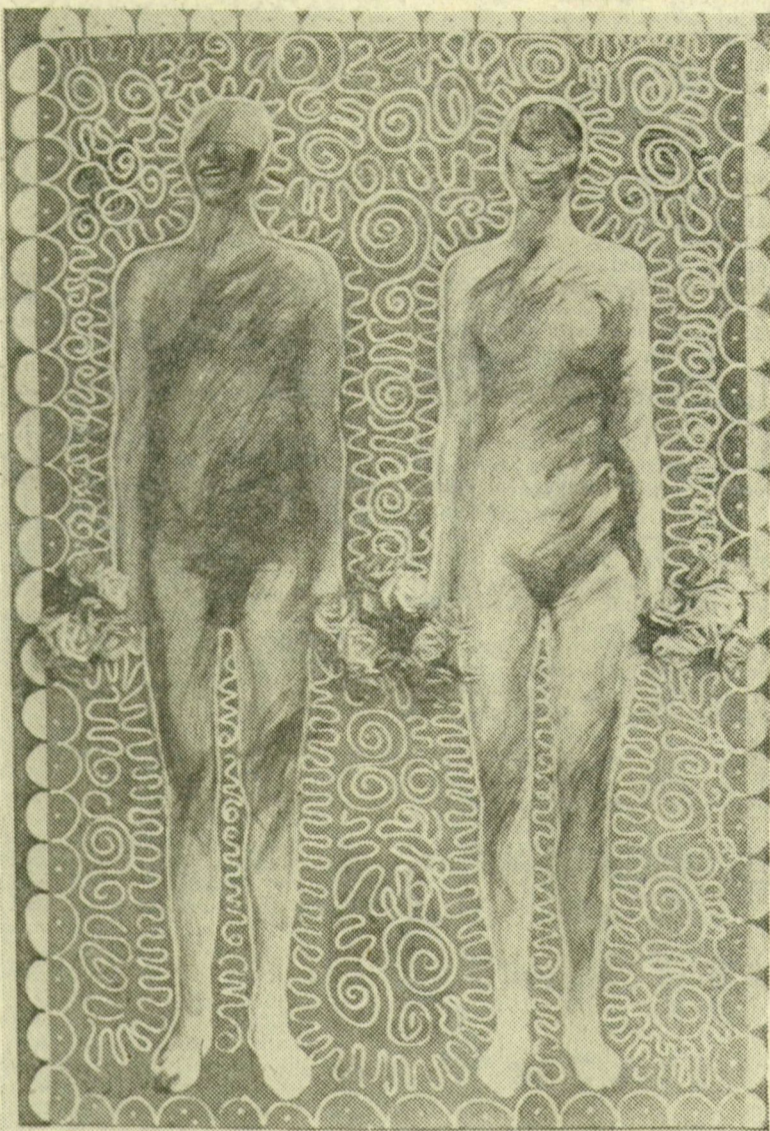

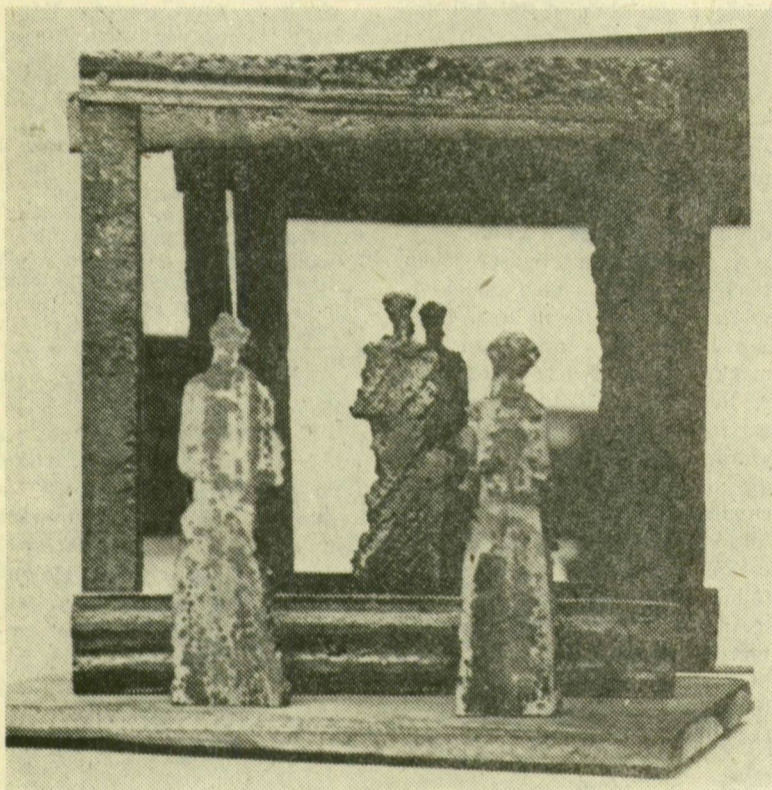
Új törekvések szegedi tárlata

Új művészetért 1960—1975. címmel nagyszabású kiállítás látható Szegeden a Közművelődési Palota Kupola Galériájában, a Bartók Béla Művelődési Központ termeiben és a Horváth Mihály utcai Képtárban. A két-éves munkával összeállított átfogó kiállítás képzőművészeti tájékozódást, eligazodást ad a nézőknek és egy meghatározott művészeti folyamat sajátos szempontú feltárására vállalkozott. Több mint százítz művész mintegy két és fél száz alkotása rajzolja föl a másfél évtized szellemi tendenciáinak mozgásait, avantgarde törekvéseit, kísérleteit.

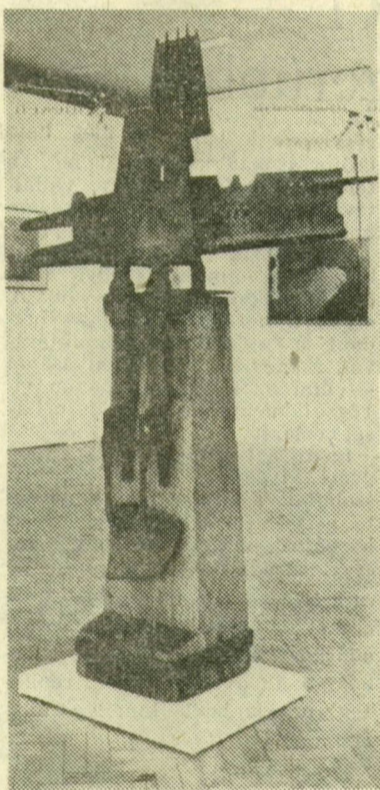
Németh Lajos *A modern magyar művészet* című alapvető munkájában írta a hatvanas-hetvenes évek fordulóján: „A modern magyar művészet ezeknek a gyakran egymásba játszó, egymásra ható irányoknak és jellemvonásoknak a szövevénye, és értékét éppen a sokrétűség, a nyugat-európai irányokkal való együttélés, ám ugyanakkor az azoktól való elkülönülés adja. Legjobbjai valami olyant tudnak elmondani, ami csak ezen a talajon, ettől a társadalmi fejlődéstől, történelmi múlttól, etnikumtól meghatározottan volt megfogalmazható. A modern magyar művészet arra vállalkozott tehát, hogy formába öntse az itt élő emberek élményvilágát, valóságát, a vizualitás nyelvén fogalmazza meg a történelem során kialakult magyar nép és nemzet üzenetét a nagyvilágnak.” Ehhez fontos hozzájárulás ez a március végéig látható nagyszabású kiállítás, melynek létrehozásával Szeged beírta nevét a modern magyar képzőművészet történetébe.

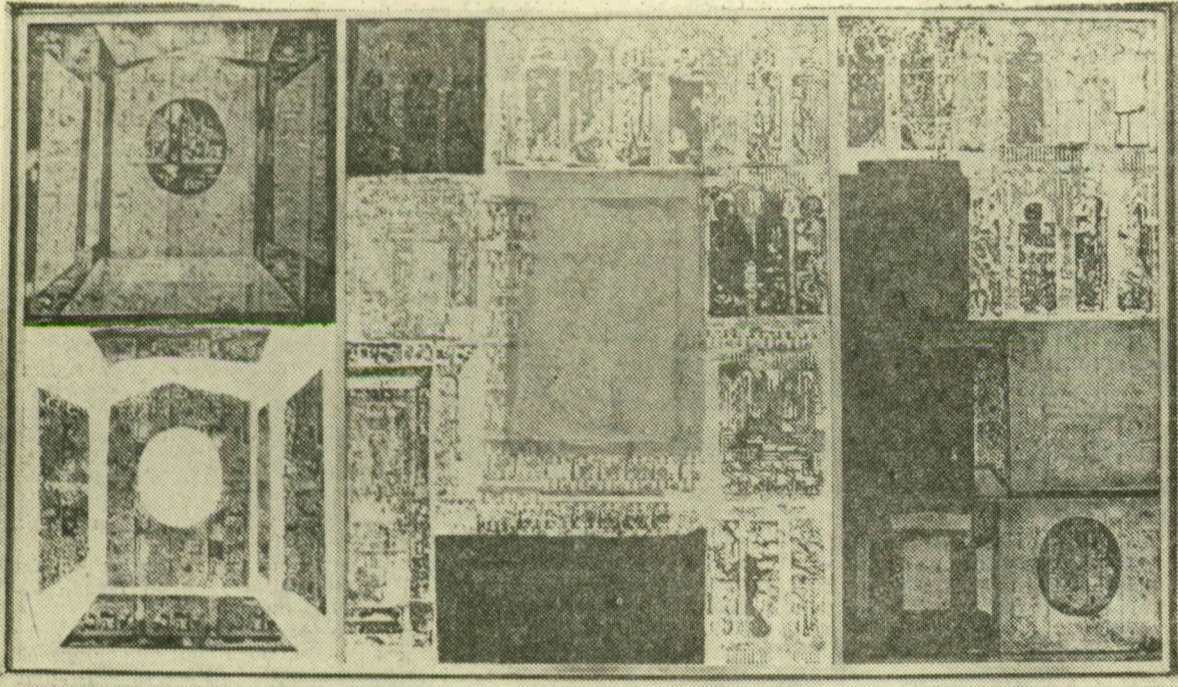
KESERÜ ILONA: PÁR

SCHAÁR ERZSÉBET: KIRAKAT

BORS ISTVÁN: DÓZSA-KERESZT

ORSZÁG LILI: STANZÁK

Édesmostohák

Bal faszor 6. A patinás épület ma állami gondozottak lakják. A második emeleten csecsemők és kisgyerekek, 3 éves korig. A négy-öt személyes szűk szobákban fehér rácsos kiságyak, a földön laticellel bélelt, falemezzel elválasztott hempergők. Az itt lakók nem sírnak, nem követelöznek, ha a gondozónó másik társukkal foglalkozik. Hamar megszokják a gondviselés „menetrendjét”, a törődés sorrendjét. Talán ösztönösen érzik, hogy a szülőpótló érzelmekben itt osztozni muszáj. A szeretetből csak töredékek jutnak, juthatnak nekik. A gondozónók odaadása, minden tisztelet megérdemlő munkája sem helyettesítheti a szülő anyát.

Igy élnek, ki tudja, meddig. Talán csak néhány hónapra, évre — valóban kényszerű okok miatt — váltak meg tőlük, de lehet, hogy sohasem jönnek értük.

Szegeden 1982-ben 516 állami gondozott gyerek volt. Ebből mindössze 13 kisgyereket adtak örökbe. A gyámhatóság aytáján ugyanakkor ennél jóval többen kopogtattak az örökbevitel vágyával.

A két szegedi csecsemőotthonban jelenleg 80, három év alatti kisgyerek él. Közülük csak egyetlen csecsemő ügyében folyik örökbeadási eljárás, jóllehet ma is sokan szeretnének elvinni vérüktől idegen gyereket, s nevelni egy életet át sajátjukként. Miért a számadatokban is kimutatható ellentmondás? Egy törvény okán, amely védi a vér szerinti szülőt, s amely kimondja: „Ha önként nem mond le gyermekéről, akkor csak abban az esetben adható örökbe, ha egy éven át — önhibájából — nem látogatja.” Mindössze ennyit követel a jogszabály a szülő anyától. Ha ezt teljesíti, a gyermekétől nem fosztható meg. Ha kettő, három, tíz, tizenöt éven át csak ennyit tesz, már védi a törvény.

Az esetek döntő többségében a szülők önként nem mondanak le gyermekeikről, hiszen nem örökbe, „csak” állami gondozásba adják.

Hiszem, hogy többségük úgy gondolja: „csak átmenetileg, csak addig, amíg a körülmények rendeződnek”. De az évek telnek és akad mindig kifogás. A vágy — az én gyerekeim, akarom őt gondolata — egyre gyengébben él. Vajon a 80 kisgyerek közül hányat visznek majd haza egyszer, s hány éli élete 18 évét az intézetben? S vajon, hány közülük az, aki hamarosan átlépi a bűvös hároméves korhatárt, amikor már nem kell nevelőszülőknél, s amikor már sejtethető, hogy az édes sem jön érte.

Ördögi kör, amely úgy zárul, hogy közben dönt egy emberi sors felett.

Anna 18 évesen szült. Az ő esetében mondják, lányanya. Munkásszálláson lakik, 18 évig nevelőotthonban élt. Ismeri jól az érzést, mit jelent állami gondozottként felnőni. Még sincs egyéb lehetősége, mint az, hogy ugyanoda adja gyereket, ahonnan ő jött, nem is oly régen. A sors talán nem ismétli meg önmagát. Anna láthatóan ragaszkodik, hiszen az életében az egyetlen ember a gyereke, akihez őszinte és igaz érzelmi szálak fűzik. „Elviszem, amint csak tudom, mert nem akarom, hogy megismerje, mit jelent intézetben felnőni.”

V-nét a csecsemőotthonban jól ismerik, noha ritkán látják: egy évben egyszer, amikor meglátogatja első fiát. Nemrégén a másodikat bízta az államra. S mindezt tette oly gyorsan, hogy közben nem volt egy perce sem megnézni a másik szobában elszülőlt gyereket. Papíron természetesen nem mond le róluk. És „eleget tesz anyai kötelességének”, hiszen évente egyszer megfordul itt. Bízást bízhat, a törvény óvja őt.

Dr. Farkasinszky Teréz és Megyesi Lajosné dr. évtizedek óta végzi örökbeadó szülők és örökbe fogadható gyerekek orvosi-pszichológiai vizsgálatait. Nemcsak tapasztalataik, hanem a lélektani tények okán is vall-

ják: életbevágóan fontos, hogy az állami gondozott gyerek minél előbb, lehetőleg hároméves kora előtt már nevelőszülőkhöz kerüljön.

S az, hogy érzelmegszáraz környezetbe kerül a gyerek? Nemigen lehet kérdéses, hiszen szinte minden esetben olyan házaspárok akarnak sajátjukként szeretni-nevelni idegen gyerekeket, akiket a sors megfosztott a vér szerinti utód lehetőségétől. A hosszú évekig tartó kínzó gyermekhiány, az egyre reménytelenebb várakozás olyan érzelmeket szül a mostoha anyában, amelyek pótolják a terhesség kilenc hónapjának és a szülés óráinak szépséges gyötrelmeiből fakadó édesanyai érzelmeket. E biztos tapasztalati tények birtokában sem nélkülözhető azonban az általános és idegorsvosi, valamint a pszichológiai vizsgálat-sorozat. A komplex ellenőrzés egyik biztosítéka annak, hogy testileg-lelkileg egészséges emberek találkozásából szülessen egy új család. A leendő szülők esetében éppen úgy kötelező ez, mint az örökbe adandó gyermeknél. A tesztek és beszélgetések teljes képet rajzolnak a szakember számára a legfontosabbakról: a nevelőszülő emberi kapcsolatairól, nevelési elképzeléseiről, a gyerekekkel szembeni elvárásairól, arról az érzelmi légkörről, amely várja-fogadja a nevelőotthonból érkező kis embert.

S évek múltán nem érheti-e csalódás a nevelőszülő? Nem ütköznek-e ki a vér szerinti szülőktől öröklött — nem kívánt — tulajdonságok? Nem lesz-e bűnöző vagy alkoholista az a kisgyerek később, aki tündérbájós volt még két éves korában? A környezet hatása a döntő. Mondják, bizonyítják a pszichológusok. Az emberré válás folyamatában döntő a nevelés. A gyerekből olyan felnőtt lesz, amilyen é formálják őt, olyan lesz, amilyen emberi mintákat lát maga körül, amilyen érzelmeket kap. Sokszor mozdulataiban, arcjátékában, apró rezdüléseiben hasonlít a génjétől idegen emberekre. Nem a természet produkálta magyarázhatatlan csoda ez, csupán az emberi természet formálhatóságának régi alaptörvénye.

Sokan állítják, hosszú, döcögős út vezet az örökbe fogadáshoz.

— Sokszor igen, de nem a gyámhatóság ügyintézésének lassúsága miatt — mondja Nacsas Lászlóné dr., a Szeged városi tanács gyámügyi csoportvezetője. — Ritka, kivételes eset, amikor az édesanya egy éven belül önként lemond gyermekéről. Ha ilyen előfordul, akkor a születés pillanatában már elindítható az eljárás. Ha nem, akkor minimum egy esztendő a várakozási idő. Az örökbeadás jogi útjai azonban attól kezdve már zökkenőmentes, amikor megszületik a lemondó nyilatkozat. Ilyenkor az út fél év alatt végigjárható. A hat hónapra mindenképpen szükség van, az orvosi vizsgálatok, a környezettanulmány és a szülő-gyerek fokozatos összehozása miatt.

A leendő nevelők először csak az intézetben, a gondozónó jelenlétében lehetnek együtt a kiválasztott kicsivel. Az ő segítségével ismerkednek, s próbálnak közel kerülni a gyerekekhez. Ha a kezdeti találkozások sikeresek, s úgy tűnik, hogy a ragaszkodás kölcsönös, a kapcsolat jó, akkor a gyerek még csak próbaidőre kerül a nevelőszülőkhöz. Ilyenkor végleg eldől: tudnak-e együtt élni. Ha igen, akkor nincs akadály az örökbe fogadás törvényesítésének. A vér szerinti anya többé már nem tarthat igényt gyerekeire. A legszigorúbb titkosság eleve kizárja, hogy valaha is kiderítse, kik nevelik majd fel helyette gyermekét.

Jelenleg is sokan várnak örökbe adható gyerekekre. A két szegedi csecsemőotthonban közel száz, három év alatti kicsi él. Papíron nem mondtak le róluk, s egy évben egyszer meglátogatják őket. A törvény méltányolja a szülők jogát. És védi a gyermek érdekét is?

KALOCSAI KATALIN